

1001 vrouwen die ertoe doen

**VAN KENAU HASSELAER TOT
ANNIE M.G. SCHMIDT IN LEXICON**

Eindelijk heeft Nederland zijn eerste vrouwenencyclopedie. Deze week verschijnt het lijvige standaardwerk *1001 Vrouwen uit de Nederlandse Geschiedenis*, waarin alle vaderlandse vrouwen die ertoe doen zijn verzameld. Samensteller Els Kloek: 'Je moet schiften en dat doet pijn.'

ARNO GELDER

Een lofzang op de Nederlandse vrouw door de eeuwen heen is het standaardwerk *1001 Vrouwen uit de Nederlandse Geschiedenis* niet geworden. Het lexicon, dat 14 februari verschijnt, biedt een compleet overzicht van vaderlandse vrouwen die een rol van betekenis in ons land hebben gespeeld - óók van de nare types. „De gifmengster Goeie Mie en de spionne Mata Hari - dat waren toch bepaald geen prettige dames,” zegt historica Els Kloek, samensteller van het lexicon en verbonden aan het Huygens Instituut voor Nederlandse Geschiedenis in Den Haag.

ZWARTE WEDUWE

„Bovendien: als je de Nederlandse vrouw als louter deugdzaam wilt af schilderen, moet je evenmin de 'zwarte weduwe' Florrie Rost van Tonningen en Johanna van Uden, het gangsterliefje dat hoorde bij de Bende van Oss in de jaren '30, vermelden. Maar wij hebben slechts naar het historisch belang gekeken:

zijn hun levens interessant? Een moreel oordeel is ongepast in een encyclopedisch werk.”

Els Kloek begon 10 jaar geleden met haar monnikkenwerk - de groenlijst bedroeg op haar hoogtepunt 2000 vrouwen. Om zich een plek in het boek te verwerven, dienden vrouwen aan twee belangrijke criteria te voldoen. Ze moesten naam en faam in de vaderlandse geschiedenis genieten en, niet minder belangrijk, dood zijn. „Je moet schiften en dat doet pijn. Ik heb lang getwijfeld over Sylvia Millecam. Haar verhaal is extra boeiend omdat Jomanda er een rol in speelt, maar je moet iedere vrouw zorgvuldig wegen. Is ze sprekend genoeg om vermeld te worden? Wat waren de verdiensten op haar terrein? Uiteindelijk heeft ze het lexicon niet gehaald.”

De eerste vrouw in het boek, dat chronologisch is geordend, is Cunera, een adellijke dame die leefde rond het jaar 300. Cunera? Kloek: „Haar nicht was zo jaloers op haar schoonheid dat zij haar heeft laten wurgen te Rhenen. Cunera is uitge-

groeid tot de beschermheilige van paarden.”

De geschiedschrijving, vindt Kloek, heeft weinig oog gehad voor vrouwen en de weinige verhalen die er over vrouwen bestonden werden steeds minder geloofd.

Zo zijn, vertelt ze, de heldendaden van de Haarlemse furie Kenau Simons Hasselaer (1526-1588), die tijdens het beleg van Haarlem de vuige Spanjaard te grazen nam, steeds vaker in twijfel getrokken. „Ze werden gezien als mythes, als nodeloze opsieringen van het verleden. Wij herstellen haar in ere.”

„In de geschiedschrijving heeft het nooit voor de hand gelegen om aandacht te besteden aan de rol die vrouwen speelden. Dat gebeurde soms wel, maar altijd als iets uitzonderlijks. In de trant van: kijk nou toch eens, hier is een vrouw die regeert, uit is op macht, schildert, boeken schrijft, een opstand leidt. Lo-